Miklín J. [1, 3], Čížek L. [2], Kmet J. [3]

(1) Katedra fyzické geografie a geoekologie, PřF OU, Ostrava
(2) Oddělení ekologie a ochrany přírody, Entomologický ústav, Biologické centrum AV ČR
(3) Správa CHKO Pálava, Mikulov

Dramatický úbytek stanovišť chráněných brouků v luzích jihu Moravy

Staré stromy jsou klíčové k zachování biodiverzity, hostí řádově tisíce druhů především bezobratlých a hub. V zapojeném lese stromy nedorůstají potřebných dimenzí, ani se nedožívají dostatečného věku. Pro většinu organizmů, vázaných na staré stromy, jsou proto atraktivní hlavně stromy rostoucí mimo zápoj (tzv. open-grown trees), donedávna běžné na pastvinách a v řídkých lesích. Změny hospodaření ale přinesly zapojení lesů a likvidaci pastvin, obyvatelé starých stromů se tak ocitli mezi nejohroženějšími složkami evropské biodiverzity.

Luhy nad soutokem Moravy a Dyje – evropsky významné lokality (EVL) Niva Dyje a Soutok-Podluží – jsou posledním místem u nás, kde přežívá plné spektrum obyvatel starých stromů, mezi nimi i chránění a celoevropsky ohrožení brouci páchník hnědý (*Osmoderna barnabita*), tesařík obrovský (*Cerambyx cerdo*) nebo krasec *Eurythyrea quercus.*

V 19. století došlo v lužních lesích jihu Moravy k zákazu pastvy a útlumu výmladkového hospodaření. Zajímalo nás, jak tyto změny ovlivňují dostupnost stanovišť obývaných zmíněnými druhy. Vizuální fotointerpretací leteckých snímků z let 1938 a 2006 byl sledován vývoj krajinného krytu na území obou EVL. Sledovány byly tyto kategorie lesa: (1) zapojený les, (2) řídký les, (3) paseka/osázená paseka/mladý zapojený les a také početnost (4) solitérních stromů mimo lesní porosty.

Mezi lety 1938 a 2006 rozloha řídkých lesů klesla o 96 % (z 651 ha na 29 ha), počet solitérních stromů klesl na polovinu (z 1329 na 644). Solitérní stromy navíc dožívají a odumírají, nové prakticky nevznikají. Rozloha pasek a osázených pasek naopak vzrostla téměř o 100 % (ze 629 na 1221 ha), zatímco celková rozloha lesů se prakticky nezměnila (nárůst o 3,6 %).

Výsledky dokazují dramatický pokles stanovišť nezbytných pro obyvatele starých stromů, včetně předmětů ochrany zkoumaného území. Současné způsoby obhospodařování lužních lesů způsobují pokles biodiverzity a nesplňují tedy podmínky trvalé udržitelnosti. Jsou rovněž v rozporu se zákony České republiky a EU.